

Sonderingsboringer innenfor boplasser fra seinmesolitikum og tidligneolitikum (id 150773, id 150775, id 150776) på Sømme (Sømme III).

Sømme gnr. 15, bnr. 161 m.fl. i Sola kommune, Rogaland fylke

Trond Meling

AM saksnummer: 09/03639

Journalnummer:

Dato: 20.12.2020

Sidetall: 16

Opplag:

Oppdragsgiver: Statens vegvesen

Stikkord: Steinalderboplasser, flygesand, sonderingsboringer

Universitetet
i Stavanger

Arkeologisk museum

Oppdragsrapport 2020/15
Universitetet i Stavanger,
Arkeologisk museum,
Avdeling for fornminnevern

Utgiver:
Universitetet i Stavanger
Arkeologisk museum
4036 STAVANGER
Tel.: 51 83 31 00
Fax: 51 84 61 99
E-post: post-am@uis.no

Stavanger 2020

Universitetet
i Stavanger

Arkeologisk museum

Innhold

1. Innledning.....	2
2. Sonderingsboringene	2
3. De registrerte kulturminnene.....	4
3.1 Lokalitet 7	5
3.2 Lokalitet 8	5
3.3 Lokalitet 9	5
4. Borepunkter	6
4.1 Borepunkt 1	6
4.2 Borepunkt 2	7
4.3 Borepunkt 3	7
4.4 Borepunkt 4	7
4.5 Borepunkt 5	7
4.6 Borepunkt 6	8
4.7 Borepunkt 7	8
4.8 Borepunkt 8	8
4.9 Borepunkt 9	9
4.10 Borepunkt 10	9
4.11 Borepunkt 11	10
4.12 Borepunkt 12	10
4.13 Borepunkt 13	10
4.14 Borepunkt 14	11
4.15 Borepunkt 15	11
4.16 Borepunkt 16	11
4.17 Borepunkt 17	12
4.18 Borepunkt 18	12
4.19 Borepunkt 19	12
5. Sammenstilling av data fra registreringer og boreprøver	13
5.1 Lokalitet 7	13
5.2 Lokalitet 8	14
5.3 Lokalitet 9	15
6. Sammenfatning	16
7. Litteratur.....	16

1. Innledning

I perioden 14. – 16.10.13 ble det gjennomført sonderingsboringer innenfor de automatisk freda kulturminnene id 150773, id 150775 og id 150776, som utgjør tre overlappende boplassområder fra eldre og yngre steinalder. Boplassene ligger på Sømme gnr. 15, bnr. 32 og ble registrert av Rogaland fylkeskommune i 2011 i forbindelse med utarbeidelsen av reguleringsplan; Rv509 Sømmevågen vest – Flyplassveien (Eilertsen 2011). Innenfor deler av området ligger også et boplassområde (id 65845) med bosetningsspor fra eldre og yngre steinalder som ble undersøkt av Arkeologisk museum i 1985 (Skar 1985a, 1985b, Selsing 1988, Prøsch-Danielsen 1993).

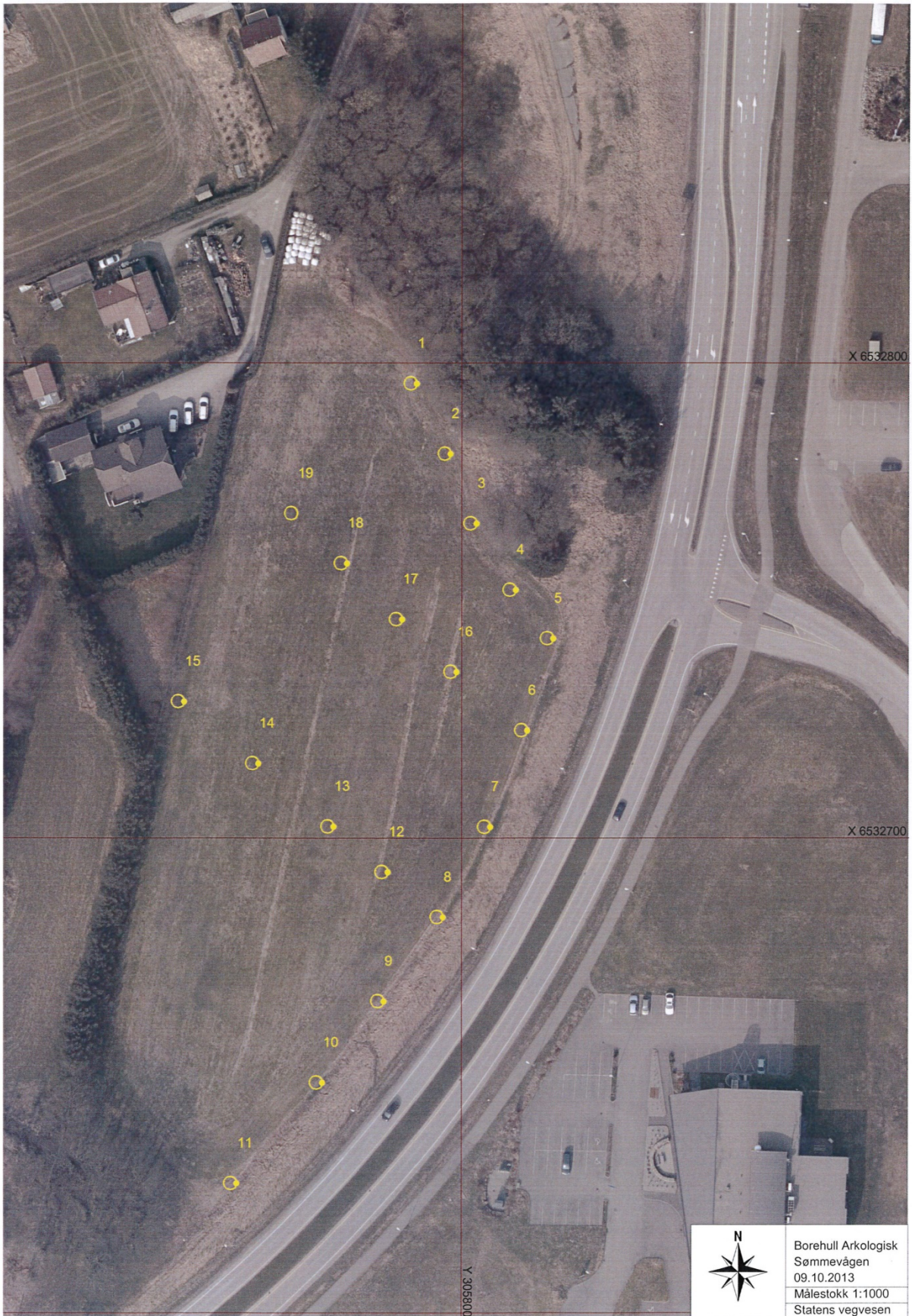
Alle boplassene ligger under flere lag med flygesand. Hensikten med boringene var å få en bedre forståelse av lagdelingen og dybden til lagene, slik at Statens vegvesen kan gjøre en mer eksakt beregning av hvor mye masse som tas bort i forbindelse med de arkeologiske undersøkelsene.

2. Sonderingsboringene

Sonderingsboringene ble gjennomført av Statens vegvesen ved Bjørn Wold og Leif Kvalevåg, mens undertegnede Trond Meling var med fra Arkeologisk Museum, UiS. Arbeidet ble utført 14.-16.10.13. Totalt ble det boret 19 punkt. Samtlige søyler som ble tatt opp ble tegnet i profil og beskrevet. Det er også tatt ut prøver fra noen av lagene i søylene. Det ble ikke funnet gjenstander av noe slag ved boringene.

De 19 punktene ble hovedsakelig tatt langs den østlige delen av marka, mot Rv509 (Flyplassveien), siden registreringene antydte at de funnførende lagene lå dypest i denne delen. I tillegg ble det tatt en del borepunkter i den nordvestlige delen for å få en bedre oversikt over lagdelingen her, samt for å se om det var endringer i lagdelingen i retning Ø – V. I den sørvestlige delen ble det ikke prioritert å ta boringer, siden fylkeskommunen hadde negative sjakter her.

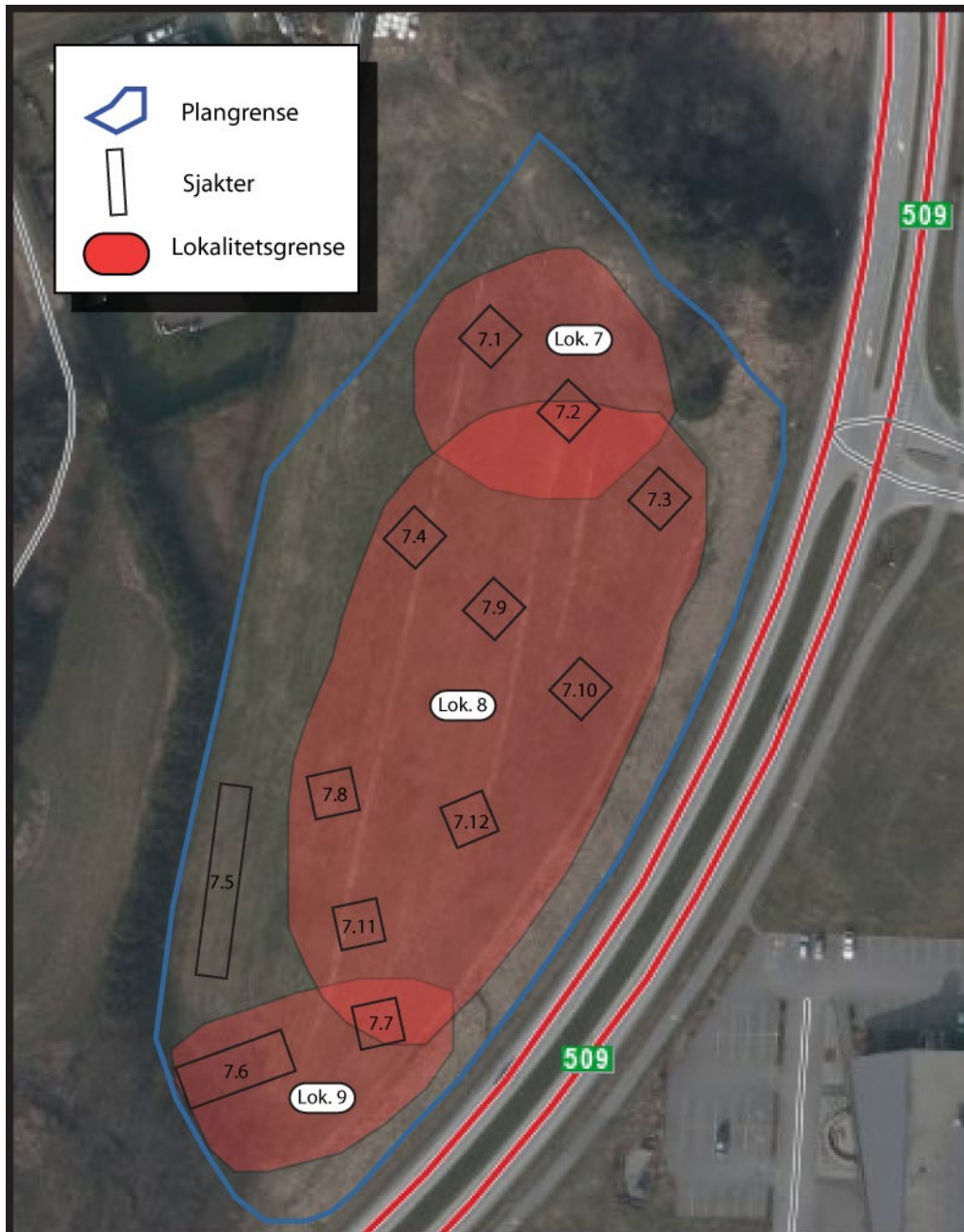
Ved sonderingsboringene ble det benyttet rør som tok opp en 30mm bred søyle på 1m om gangen. Fra dagens markoverflate og en meter ned ble det benyttet en skovlbor, mens det ble benyttet lukket rør på de resterende dybder. Den samlede dybden på boreprøvene var på mellom 1,3m og 3,5m. Når en tar prøver ved sonderingsboring (lukket rør) blir massene som tas opp noe komprimert. Det betyr at tykkelsen på de ulike lagene som kommer frem i hver boresøyle som tas opp, ikke er den reelle tykkelsen til laget. I tillegg vil lagene bli noe komprimert når prøven presses ut av borerøret. Det er imidlertid tatt hensyn til dette når tykkelsen til de ulike lagene er bestemt, men det har ikke vært mulig å få en eksakt tykkelse på hvert lag. Det har også vært mulig å korrelere lagene fra boreprøvene med de lagene som ble påvist ved registreringen i 2011.

Flyfoto som viser lokaliseringen av borepunktene. Illustrasjon: Statens vegvesen

3. De registrerte kulturminnene

Det aktuelle området er omtalt som Område 7 i registeringsrapporten fra Rogaland fylkeskommune (Eilertsen 2011). Innenfor dette området ble det gravd 12 søkesjakter med maskin. Med unntak av sjakt 7.5, som var 112m² stor, var sjaktene forholdsvis små i areal (ca. 40 m² store). Hensikten med sjaktene var først og fremst å få oversikt over den vertikale lagdelingen på flaten. De små sjaktene/`prøvestikken` var mellom 1,3m og 3,5m dype. Sjakt 7.5, som var funntom, var 0,3m dyp. Totalt ble det påvist tre lokaliteter (Lokalitet 7, 8 og 9) på flaten. Lokalitetene ligger i ulik dybde, og overlapper hverandre horisontalt. De er definert ut fra funnførende lag.

De registrerte boplassene innenfor Område 7 med sjakter tegnet inn. (Etter Eilertsen 2011)

3.1 Lokalitet 7

Lokalitet 7 (id 150773) ligger i den nordlige delen av flaten, og er anslått å være ca. 1800m² stor i plan. Den er definert ut fra et funnførende mørkegrått grusholdig lag med trekullbiter som ble påtruffet i sjaktene 7.1 og 7.2. Laget var mellom 10 – 30cm tykt. I sjakt 7.1 lå dette gruslaget 1,2m under markoverflaten, mens det lå 0,8m under markoverflaten i sjakt 7.2. Det var ingen tidsdiagnostiske funn fra lokaliteten, men den er antatt å være fra neolitikum.

Sjakt 7.1 fra registreringen i 2011 (Foto: Rogaland fylkeskommune)

3.2 Lokalitet 8

Denne lokaliteten (id 150775) ligger sentralt på flaten, og er anslått å være om lag 8000m² stor. Lokaliteten er definert ut fra et funnførende lag som ble påtruffet i sjaktene 7.2, 7.3, 7.4, 7.8, 7.9, 7.10, 7.11 og 7.12. Laget var jevnt over 20cm tykt og består av grå leir-/siltholdig grus med synlige trekullbiter enkelte steder. Dybden under dagens markoverflate varierer fra 2,0m til 3,5m. Laget ligger dypest mot veien i øst. Totalt er det 65 funn som kan knyttes til denne lokaliteten, bl.a. en mikroflekkekjerne, mikroflekker og et fragment av brent bein. Mye av flinten er patinert/vannrullet. Lokaliteten er antatt å være fra mesolitikum.

3.3 Lokalitet 9

Lokalitet 9 (id 150776) ligger i den sørlige delen av flaten, og er definert ut fra et funnførende lag påtruffet i sjaktene 7.6 og 7.7. Lokaliteten er anslått å være 2000m² stor. Funnene ble gjort i et ca. 20cm tykt lag, tolket som et kulturlag. Laget består av et humusholdig grus med mye trekull og skjørbrante steiner. I sjakt 7.6 lå laget ca. 1,3m under dagens markoverflate, mens det lå rundt 1,5m under markoverflaten i sjakt 7.7. Totalt ble det funnet 137 gjenstander, bl.a. flekker, flere kjerner og fragmenter av brente bein. Lokaliteten kan trolig dateres til overgangen eldre/ynge steinalder.

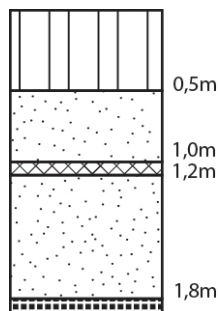

Sjakt 7.6 fra registreringen i 2011 (Foto: Rogaland fylkeskommune)

4. Borepunkter

Nedenfor er de ulike borepunktene beskrevet med de lagdelinger som kunne skilles ut i hvert punkt, samt lagenes dybde under dagens markoverflate og antatt tykkelse. Tykkelsen til hvert lag er estimert ut fra en samlet vurdering av det som er kommet opp fra boresøylen, samt i samråd med Bjørn Wold og Leif Kvalevåg som opererte riggen, og som har lag erfaring med å lese slike prøver.

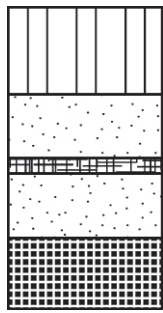
4.1 Borepunkt 1

Borepunkt 1 var kun 1,8m dypt siden en kom ned på fjell. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,5m: Mørk brunsvart matjord
- 0,5 – 1,0m: Gulbrun sand
- 1,0 – 1,2m: Brun torvblandet sand
- 1,2 – 1,8m: Gulbrun sand
- 1,8m: Fjell

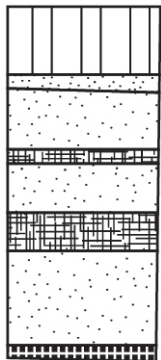
4.2 Borepunkt 2

0,6m Borepunkt 2 var ca. 1,5m dypt siden en kom ned på fjell. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,6m: Mørk brunsvart matjord
- 0,6 - 1,0m: Gulbrun sand
- 1,0 - 1,1m: Grå humusblandet sand
- 1,1 - 1,5m: Gulbrun sand
- 1,5m: Fjell

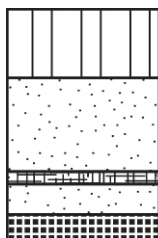
4.3 Borepunkt 3

Borepunkt 3 var 2,4m hvor en kom ned på fjell. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,4m: Mørk brunsvart matjord
- 0,4 - 0,45m: Brun sand
- 0,45 - 0,8m: Gulbrun sand
- 0,8 - 1,0m: Grå humusblandet sand
- 1,0 - 1,3m: Gulbrun sand
- 1,3 - 1,65m: Grå humusblandet sand ^m/trekullbiter
- 1,65 - 2,4m: Gulbrun sand
- 2,4m: Fjell

4.4 Borepunkt 4

Borepunkt 4 var kun 1,3m dypt siden en kom ned på fjell. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,45m: Mørk brunsvart matjord
- 0,45 - 1,1m: Gulbrun sand
- 1,1 - 1,15m: Grå humusblandet sand
- 1,15 - 1,3m: Gulbrun sand
- 1,3m: Fjell

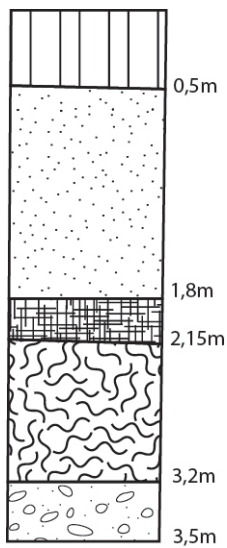
4.5 Borepunkt 5

Borepunkt 5 var kun 1,8m dypt siden en kom ned på fjell. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,2m: Mørk brunsvart matjord
- 0,2 - 0,75m: Gulbrun sand
- 0,75 - 0,85m: Brun torvblandet sand
- 0,85 - 1,1m: Torv
- 1,1 - 1,5m: Gulbrun sand ^m/trekullbiter
- 1,5 - 2,0m: Gulbrun sand
- 2,0 - 2,5m: Grå humusblandet sand
- 2,5m: Fjell

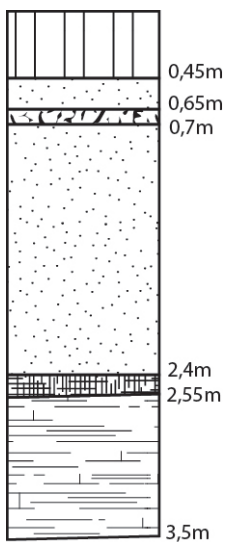
4.6 Borepunkt 6

Borepunkt 6 var 3,5m dyp. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,5m: Mørk brunsvart matjord
- 0,5 – 1,8m: Gulbrun sand
- 1,8 – 2,15m: Grå humusblandet sand
- 2,15 – 3,2m: Grå leir-/siltholdig sand
- 3,2 – 3,5m: Grå grus/grov sand

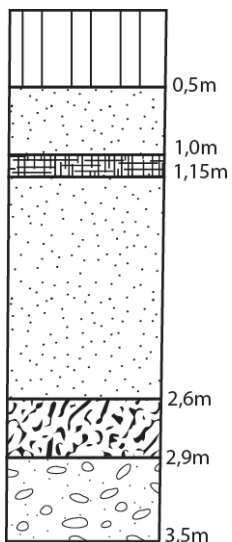
4.7 Borepunkt 7

Borepunkt 7 var 3,5m dypt. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,45m: Mørk brunsvart matjord
- 0,45 – 0,65m: Gulbrun sand
- 0,65 – 0,7m: Torv
- 0,7 – 2,4m: Gulbrun sand
- 2,4 – 2,55m: Grå humusblandet sand
- 2,55 – 3,5m: Grå siltholdig sand

4.8 Borepunkt 8

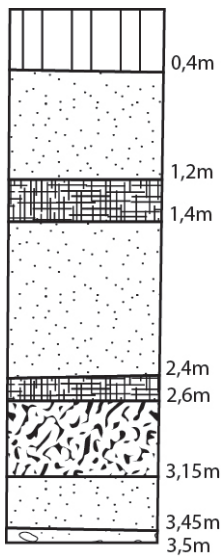

Borepunkt 8 var 3,5m dypt. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,5m: Mørk brunsvart matjord
- 0,5 – 1,0m: Gulbrun sand
- 1,0 – 1,15m: Grå humusblandet sand
- 1,15 – 2,6m: Gulbrun sand
- 2,6 – 2,9m: Torv
- 2,9 – 3,5m: Grå grus/grov sand

4.9 Borepunkt 9

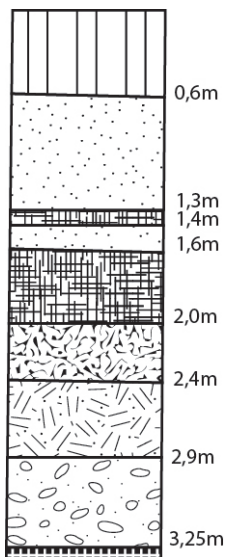
Borepunkt 9 var kun 3,5m dypt. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,4m: Mørk brunsvart matjord
- 0,4 - 1,2m: Gulbrun sand
- 1,2 - 1,4m: Grå humusblandet sand
- 1,4 - 2,4m: Gulbrun sand
- 2,4 - 2,6m: Grå humusblandet sand
- 2,6 - 3,15m: Torv
- 3,15 - 3,45m: Gulbrun sand
- 3,45 - 3,5: Grå grus/grov sand

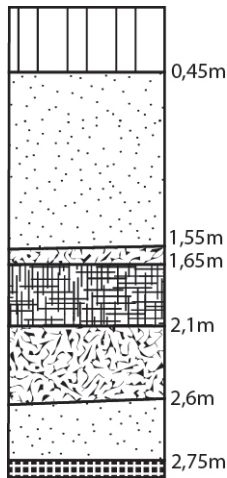
4.10 Borepunkt 10

Borepunkt 10 var 3,25m dypt og en kom ned på fjell/stein. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,6m: Mørk brunsvart matjord
- 0,6 - 1,3m: Gulbrun sand
- 1,3 - 1,4m: Grå humusblandet sand
- 1,4 - 1,6m: Gulbrun sand
- 1,6 - 2,0m: Grå humusblandet sand ^m/trekullbiter
- 2,0 - 2,4m: Torv
- 2,4 - 2,9m: Grå sand ^m/organisk materiale
- 2,9 - 3,25m: Grå grus
- 3,25m: Fjell/stor stein

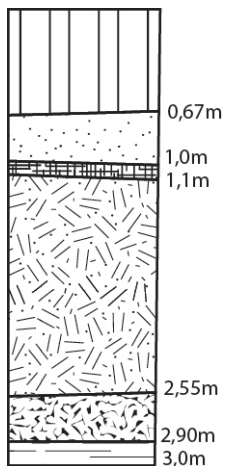
4.11 Borepunkt 11

Borepunkt 11 var 2,7m dypt siden en kom ned på fjell. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,45m: Mørk brunsvart matjord
- 0,45 - 1,55m: Gulbrun sand
- 1,55 - 1,65m: Torv
- 1,65 - 2,1m: Grå humusblandet sand
- 2,1 - 2,6m: Torv
- 2,6 - 2,75m: Gulbrun sand
- 2,75m: Fjell

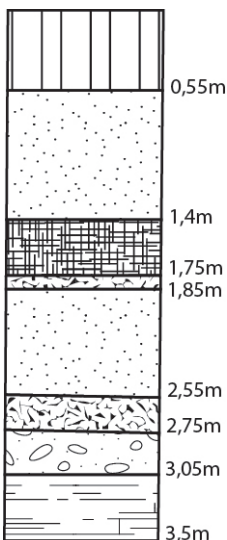
4.12 Borepunkt 12

Borepunkt 12 var 3,0m dypt. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,67m: Mørk brunsvart matjord
- 0,67 - 1,0m: Gulbrun sand
- 1,0 - 1,1m: Grå humusblandet sand
- 1,1 - 2,55m: Gulbrun sand ^m/organisk materiale
- 2,55 - 2,90: Torv
- 2,90 - 3,0m: Grå leirholdig sand/grus

4.13 Borepunkt 13

Borepunkt 13 var 3,5m dypt. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,55m: Mørk brunsvart matjord
- 0,55 - 1,4m: Gulbrun sand
- 1,4 - 1,75m: Grå humusblandet sand
- 1,75 - 1,85m: Torv
- 1,85 - 2,55m: Gulbrun sand
- 2,55 - 2,75m: Torv
- 2,75 - 3,05m: Grå grus
- 3,05 - 3,5m: Grå siltholdig sand

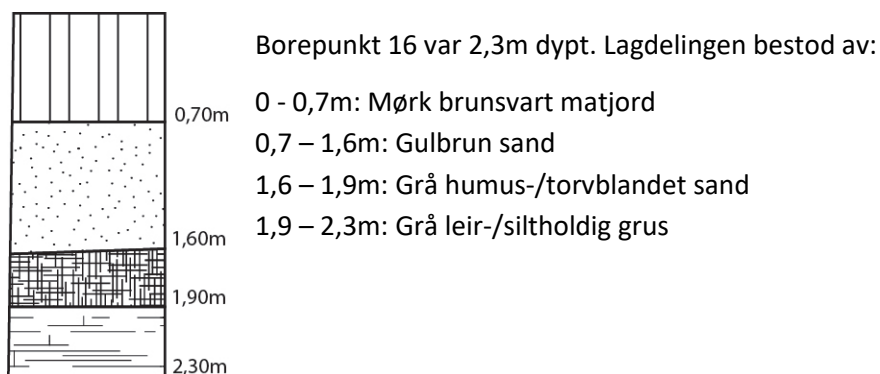
4.14 Borepunkt 14

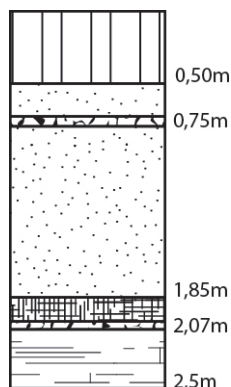
4.15 Borepunkt 15

4.16 Borepunkt 16

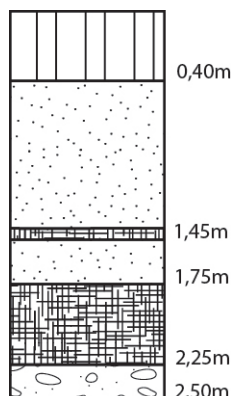
4.17 Borepunkt 17

Borepunkt 17 var 2,5m dypt. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,5m: Mørk brunsvart matjord
- 0,5 – 0,75m: Gulbrun sand
- 0,75-0,80m: Torv
- 0,75 – 1,85m: Gulbrun sand
- 1,85 – 2,07m: Grå humusblandet sand
- 2,07 – 2,1m: Torv (linse)
- 2,1 – 2,5m: Grå siltholdig sand

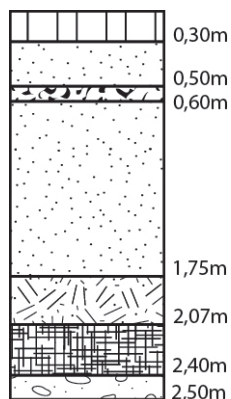
4.18 Borepunkt 18

Borepunkt 18 var 2,5m dypt. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,4m: Mørk brunsvart matjord
- 0,4 – 1,45m: Gulbrun sand
- 1,45 – 1,5m: Grå humusblandet sand ^m/trekullbiter
- 1,5 – 1,75m: Gulbrun sand
- 1,75 – 2,25m: Grå humusblandet sand ^m/trekullbiter i toppen av laget
- 2,25 – 2,5m: Grå grus/grov sand

4.19 Borepunkt 19

Borepunkt 19 var 2,5m dypt. Lagdelingen bestod av:

- 0 - 0,3m: Mørk brunsvart matjord
- 0,3 – 0,5m: Gulbrun sand
- 0,5 – 0,6m: Torv
- 0,6 – 1,75m: Gulbrun sand
- 1,75 – 2,07m: Gulbrun trekullholdig sand
- 2,07 – 2,4m: Grå humusblandet sand
- 2,4 – 2,5m: Grå grus

5. Sammenstilling av data fra registreringer og boreprøver

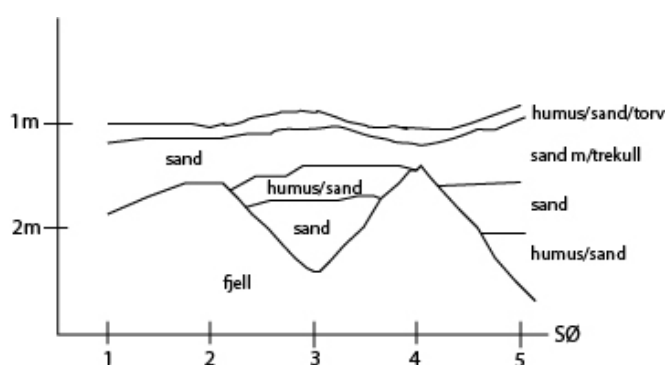
5.1 Lokalitet 7

Innenfor lokalitet 7 ligger det funnførende laget mellom 0,8m (sjakt 7.2) og 1,2m (sjakt 7.1) under dagens markoverflate. Laget er anslått å være mellom 10-30cm tykt. Ved kjerneboringen ble punktene 2-4 tatt innenfor lokalitetens horisontale utstrekning. I tillegg ligger punktene 1, 16, 17 og 18 tett ved denne lokaliteten.

I borepunktene 2, 3 og 4 ble det påtruffet et ca. 10cm tykt humusblandet sandlag som ligger ca. 1m under dagens markoverflate. Over disse lagene lå det matjord og fin gulbrun sand. I tillegg ble det påvist et 30-35cm tykt humusblandet sandlag om lag 1,3m under markoverflaten i borepunkt 3. Mellom dette laget og det humusblandete sandlaget som fantes på rundt 1m dybde, var det fin gulbrun sand.

I de tilgrensede borepunktene 16 og 17 er det påvist humusblandet sand på henholdsvis 1,6m og 1,85m under dagens markoverflate. I borepunkt 17 var det i tillegg en tynn stripe med torv på rundt 0,75m dybde. Over disse lagene var det matjord og fin gulbrun sand. På rundt 1m dybde ble det påvist et ca. 20cm tykt sandblandet torvlag i borepunkt 1. I borepunkt 18, som ligger et lite stykke S/SV fra lokaliteten, er det påvist en tynn stripe med humusblandet sand hvor det også fantes synlige trekullbiter på ca. 1,45m dybde.

I registreringsrapporten er det funnførende laget beskrevet som et mørkegrått grusholdig lag med trekull. Ved boringene ble det ikke påvist noe som er definert som gruslag i denne dybden. De grå humusblandede sandlagene som er påtruffet i dette området på rundt 1,0m dybde i borepunktene 2, 3 og 4 kan imidlertid korrespondere med laget som ble påvist i sjaktene 7.1 og 7.2. Det er også mulig at det 30-35cm tykke humus-/sandlaget som lå 1,3m dypt i borepunkt 3 skal knyttes til det funnførende laget innenfor lokalitet 7. Men siden det ligger et ca. 30cm tykt sandlag mellom dette laget og det overliggende humus-/sandlaget, kan dette laget også representere en eldre fase innenfor lokaliteten. Eventuelt korresponderer dette laget med det funnførende laget innenfor lokalitet 7, mens det overliggende humus-/sandlaget på rundt 1,0m dybde representerer en yngre fase, kanskje dyrkning. I denne sammenheng er det kanskje også verdt å bemerke at det ble påvist små trekullbiter i et sandlag på mellom 1,1 – 1,5m dybde i borepunkt 5, som ligger et lite stykke øst for lokalitet 7.

Skjematisk profilsnitt av lagdelingen i profilene til borehullene 1-5.

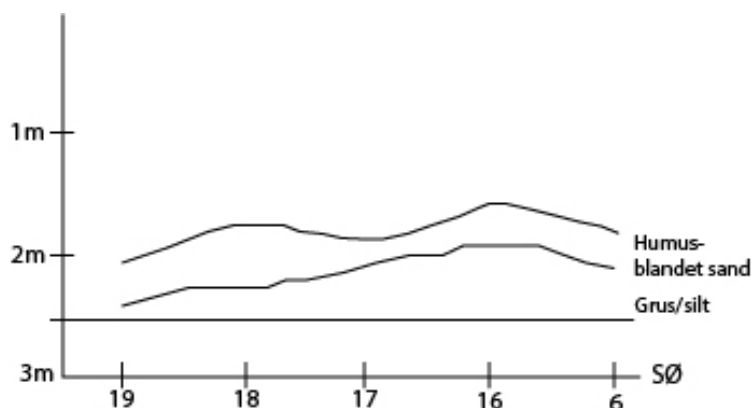
Ut fra en samlet vurdering er det nærliggende å tolke resultatene fra boringene at det funnførende laget innenfor lokalitet 7 er påtruffet innenfor borepunktene 2, 3 og 4, men at det funnførende laget kan ligge noe dypere (1,3 – 1,65) under markoverflaten i området ved borepunkt 3. En slik tolkning kan også stemme med at fjellet ser ut til å ligge noe dypere (2,4m dypt) i dette området, enn i området med borepunktene 1 og 2 (1,5 – 1,8m dypt) og borepunkt 4 (1,3m dypt), og at det er en forsenkning her i det opprinnelige terrenget. Om de humusholdige sandlagene som ble påtruffet i de nærliggende borepunktene 16, 17 og 18, og som ligger på henholdsvis 1,6m, 1,85m og 1,45m dybde, også skal knyttes til lokalitet 7, er usikkert. De ligger noe dypere enn det funnførende laget, og det er derfor mulig at de representerer en eldre fase i området (jf. lokalitet 8). Det er imidlertid verdt å påpeke at det, med unntak av torvlinsen på 0,75m dybde i borepunkt 17, var ren gulbrun sand uten distinkte lagskiller mellom disse lagene og matjorda.

5.2 Lokalitet 8

Innenfor lokalitet 8 ble det funnførende laget påvist mellom 2,0m og 3,5m under dagens markoverflate. I sjaktene 7.2, 7.3, 7.4, 7.8, 7.9, 7.11 og 7.12 lå det funn i et nivå på ca. 2,0 – 2,6m dybde, og i sjaktene 7.10 og 7.12 ble det også gjort funn på henholdsvis 3,5m og 3,2m dybde. De to sistnevnte sjaktene ligger i den østlige delen av flaten, og det ser ut til at det opprinnelige terrenget skrår nedover fra vest mot øst.

I registreringsrapporten beskrives det funnførende laget som et grått siltholdig gruslag hvor det forekommer trekull. I tillegg påpekes det at laget er meget kompakt og leirholdig. Laget var jevnt over 20cm tykt.

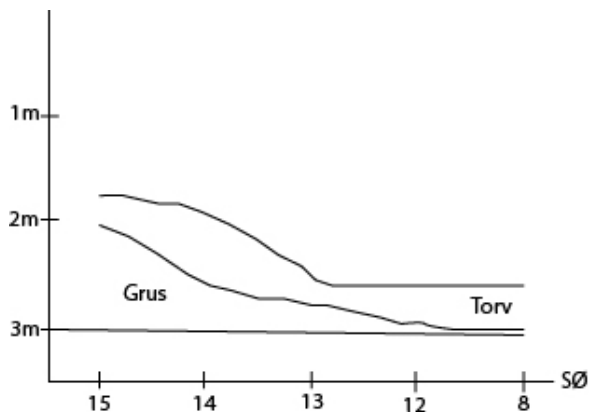
Borepunktene 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17 og 18 ligger innenfor den horisontale utstrekningen til lokaliteten. I nivåene mellom 2,0m og 2,6m, som utgjør den øverste funnhorizonten på lokaliteten, varierer lagdelingen i boreprøvene. I borepunktene 6 og 16-19, som ligger på en linje i retning NV – SØ i den nordlige delen av lokalitetsflaten, er det påvist et grått humusblandet sandlag på mellom 1,6m og 2,4m under dagens markoverflate. Under dette laget var det vekselvis grå grus og siltholdig sand.

Skjematisk profilsnitt av lagdelingen i profilene til borehullene 6 og 16-19.

I borepunktene 8 og 12-15 som ligger på en linje i retning NV – SØ i den sørlige delen av lokalitetsflaten, er det påvist et torvlag på mellom 1,75m og 2,6m under dagens markoverflate. Dette

torvlaget lå dypest i den sørøstlige delen av flaten (jf. borepunktene 8 og 12). Under dette laget var det i alle borepunktene vekselvis grå grus og siltholdig sand.

Skjematisk profilsnitt av lagdelingen i profilene til borehullene 8 og 12-15.

Lagdelingen i de to aksene som utgjør borehullene 6 og 16-19, samt borehullene 8 og 12-15, stemmer forholdsvis godt overens med registreringsresultatene ved at det i samtlige borepunkt ble påvist grå grus og/eller grå siltholdig grus på nivåer fra 1,9m under dagens markoverflate og nedover. Ved registreringer lå funnene innenfor lokalitet 8 i nivåer fra ca. 2m under markoverflaten.

I sjaktene 7.10 og 7.12, som ligger i den østlige delen av lokaliteten, ble det også gjort funn på henholdsvis 3,5m og 3,2m dybde. Borepunktene 7-9 og 12 ligger i dette området, og i nivåene mellom 3,0m og 3,5m dybde er ble det påvist grus og/eller siltholdig sand/grus i disse punktene. Dette stemmer godt overens med observasjonene gjort ved registreringer.

Over de funnførende lagene fra registreringer beskrives lagdelingen som vekselvis flygesandslag med torvlinser i mellom. Dette tilsvarer sannsynligvis de torv og humusholdige sandlagene som er påvist i borepunktene over det grå, siltholdige sand-/gruslaget.

5.3 Lokalitet 9

Lokalitet 9 ligger i den sørlige delen av flaten, og er definert ut fra et funnførende lag som ble påvist i sjaktene 7.6 og 7.7. Laget er anslått å være ca. 20cm tykt og er definert som et kulturlag med mye funn, trekull og skjørbrante steiner. I sjakt 7.6 lå laget 1,3m under dagens markoverflate, mens det lå 1,5m under markoverflaten i sjakt 7.7.

Det ble ikke prioritert å ta så mange boreprøver i dette området, men borepunktene 10 og 11 ligger innenfor lokalitetsflaten. I borepunkt 10 ble det påvist et ca. 10cm tykt humusholdig sandlag 1,3m under markoverflaten, samt et nær 40cm tykt tilsvarende lag med en del synlige trekullbiter 1,6m under markoverflaten. Mellom disse to lagene var det gulbrun sand, mens det var torv under det tykkeste humuslaget. Dette torvlaget strakk seg ned 2,4m under markoverflaten.

I borepunkt 11 fantes det et tynt lag med torv ca. 1,55m under markoverflaten, mens det var et 45cm tykt humusholdig sandlag like under dette torvlaget. Det humsblandete sandlaget strakk seg ned til 2,1m under markoverflaten. Under dette laget fantes det torv ned til ca. 5,6m under markoverflaten.

Lagdelingen i borepunktene 10 og 11 er tilnærmet identisk, og i begge prøvene representerer trolig de ca. 40cm tykke humsblendete sandlagene kulturlaget som er påvist ved registreringen. Dybden til laget tilsvarer også den vi finner i sjakt 7.7, som ligger lengst mot øst og nærmest de to borepunktene.

Like V/SV for lokalitet 7 finnes det en bergkulle som ligger ca. 15moh. Dagens markoverflate like N/NØ for kollen ligger ca. 10moh, og sannsynligvis skrår dette berget slakt nedover mot Ø og Ø/NØ under dagens markoverflate. I borepunkt 11 støtet en på fjell ca. 2,75m under overflaten, mens en kom ned på fjell på ca. 3,25m dybde i borepunkt 10.

6. Sammenfatning

Til sammen har lokalitetene 7, 8 og 9 et areal i plan på rundt 12 000m². I plan overlapper lokalitetene 7 og 9 med lokalitet 8, men de ligger i ulik dybde under dagens markoverflate. Resultatene fra sonderingsboringene korresponderer forholdsvis godt med resultatene fra registreringen, og de funnførende lagene ble gjenfunnet i boreprøvene. Det er mulig at den den sørøstlige delen av lokalitet 7 ligger noe dypere (1,3 – 1,65m) under dagens markoverflate enn det som kom fram ved registreringen, og at dette kan skyldes fjellformasjoner i området.

Med utgangspunkt i dybden til de funnførende lagene som ble påvist ved registreringen, samt den informasjonen som kom fram ved sonderingsboringene, er det anslått at det totalt må fjernes 25 000 – 27 000m³ masse før en kommer ned på de funnførende lagene. I denne beregningen er det også tatt hensyn til at lokalitetene delvis overlapper, og at en må ned på ulik dybde i disse overlappende områdene. Det er mest masse som må fjernes innenfor lokalitet 8 (ca. 16 000m³).

Ved fylkeskommunens registreringer ble det ikke påvist bosetningsspor fra yngre perioder (bronse-/jernalder), men ved fjerningen av massene som ligger over steinalderboplassene må en gjøre regning med at det kan dukke opp dyrkingslag og dyrkingsspor (ardspor, åkerreiner) mellom flygesandslagene.

7. Litteratur

Eilertsen, K. S. 2011. *Rapport fra kulturhistorisk registrering Sømme gnr. 15, bnr. 5 m.fl.* Upublisert registreringsrapport Rogaland fylkeskommune.

Prøsch-Danielsen, L. 1993. Prehistoric agriculture revealed by pollen analysis, plough-marks and sediment studies at Sola, south-western Norway. *Vegetation History and Archaeobotany* (1993) 2, 233-244.

Selsing, L. 1988. Stavanger Lufthavn Sola, som tilholdssted for jegere/fangstfolk/fiskere i yngre steinalder. Resultater fra de geologiske undersøkelsene. Ervervsstrategier i Norge i yngre steinaldr. Forskningsstatus anno 1086. *Riksantikvarens Rapporter* 17, s. 10-19.

Skar, B. 1985a. Arkeologiske utgravinger på Stavanger lufthavn, Sola, Sømme gnr. 15, Sola kommune, Rogaland

Skar, B. 1985b. Under meter med sand.... Boplads på Sola frå yngre steinalder. *fra haug ok heidni*, nr. 3/1985, s. 234-239